

OBSAH

	Předmluva	10
	Úvod	11
1.	Vývoj spalovacích motorů	11
2.	Všeobecné pojmy a základní názvy	13
	Přehled základních označení a příslušných jednotek	15
	Literatura	21
I.	Popis pracovního oběhu	23
	Přehled zvláštních označení a příslušných jednotek	23
1.	Základní pojmy	23
2.	Složky směsi	26
2.1	Paliva	26
2.2	Vzduch	36
3.	Způsoby přípravy směsi	37
4.	Poměr směřování a výhřevnost směsi	41
5.	Plnění válce	43
6.	Stlačování	47
7.	Spalování	51
7.1	Spalování připravené směsi	52
7.2	Spalování nesnadno odpařitelných paliv	69
7.3	Výsledek spalování	79
8.	Pracovní zdvih	80
9.	Odstraňování zplodin hoření z válce	82
10.	Využití tepla výfukových plynů	84
11.	Využití tepla, jež vzniklo shořením paliva ve válci motoru	84
12.	Zneškodňování výfukových plynů	87
	Literatura	88
II.	Termomechanika pracovního oběhu	89
	Přehled zvláštních označení a příslušných jednotek	89
1.	Základní pojmy	90
2.	Porovnávací diagramy	91
2.1	Diagram ideálního oběhu v zážehovém motoru	91
2.2	Diagram ideálního oběhu ve vznětovém motoru	94
2.3	Diagram přeplňovaného motoru	98
2.3.1	Základní pojmy	98
2.3.2	Dmýhadlo je poháněno pomocným zdrojem	102
2.3.3	Pohon odstředivého dmýhadla je mechanicky spojen s motorem	103
2.3.4	Pohon zubového dmýhadla je mechanicky spojen s motorem	105
2.3.5	Pohon dmýhadla je mechanicky spojen s motorem a ve výtlaku dmýhadla je chladič	106
2.3.6	Dmýhadlo je poháněno turbínou na výfukové plyny	106
2.4	Přeplňování letadlového motoru s turbodmýhadlem	111
2.5	Přeplňování stacionárních a dopravních motorů s turbodmýhadlem	113
2.5.1	Turbína i dmýhadlo jsou mechanicky spojeny s hřídelem motoru	113
2.5.2	Turbodmýhadlo je hydraulicky spojeno s hřídelem motoru	114
2.5.3	Složené uspořádání dmýhadla a turbodmýhadla s motorem	114

2.5.4	Zvláštní uspořádání motoru s turbodmyčadlem	115
3.	Odchytky skutečných diagramů od diagramů teoretických	117
3.1	Vliv proměnlivosti měrných tepel, objemové kontrakce a disociace	117
3.2	Vliv zbytků zplodin hoření	128
3.3	Vliv průběhu spalování	131
3.4	Vliv tepla sdíleného stěnami	134
3.5	Vliv nedokonalého hoření, netěsnosti a výměny obsahu válce	136
4.	Součinitele účinnosti	138
	Literatura	140
III.	Vyplachování dvoudobých motorů	141
	Přehled zvláštních označení a příslušných jednotek	141
1.	Základní pojmy	146
2.	Volný výfuk	150
2.1	Základní pojmy	150
2.2	Volný výfuk při prvním období výtoku	150
2.3	Volný výfuk při druhém období výtoku	152
2.4	Průtokový průřez rozvodového orgánu	157
2.5	Směrnice pro výpočet výfukového orgánu	158
2.6	Přestup tepla	159
2.7	Výtokový součinitel	161
2.8	Využití energie výfukových plynů	164
3.	Vyplachování	172
3.1	Základní pojmy	172
3.2	Souvislost mezi množstvím vyplachovacím a dopraveným	172
3.3	Vyplachování válce při tlakovém poměru menším než kritickém	176
3.4	Přibližný výpočet vyplachování	184
3.5	Teplota směsi vzduchu a zplodin hoření ve válci	190
3.6	Průtokové součinitele při vyplachování	193
3.7	Způsoby vedení vyplachovacího proudu	194
3.7.1	Symetrický rozvod	194
3.7.2	Nesymetrický rozvod	203
4.	Dodatečné vyprazdňování	205
5.	Doplňování	207
6.	Vyplachování směsí vzduchu a paliva	209
6.1	Základní pojmy	209
6.2	Vyplachování vzduchem a palivem	210
6.3	Ztráta paliva vyplachováním, dodatečným vyplachováním a vyprazdňováním	214
6.4	Ztráta paliva obohacením zbytků zplodin	215
7.	Souvislost mezi vyplachováním, středním užitečným tlakem a celkovou účinností motoru	217
8.	Vyplachování dvoudobého motoru s plněním z klikové skříňe	221
8.1	Základní pojmy	221
8.2	Vyplachování při tlakovém poměru menším než kritickém	223
8.3	Přibližný výpočet vyplachování	225
8.4	Výpočet nasávacího průřezu	226
8.5	Účinek vyplachování, výkon a hospodárnost motoru	227
9.	Vyplachování motoru pístovým dmyčadlem	233
9.1	Základní pojmy	233
9.2	Vyplachování motoru pístovým dmyčadlem s klikovým mechanismem	234
9.3	Vyplachování motoru zubovým dmyčadlem	234
10.	Vyplachování motoru při proměnlivém tlaku ve výfuku	238
11.	Vliv počtu otáček a atmosférických poměrů na vyplachování	238
	Literatura	242
IV.	Výměna obsahu válce u čtyřdobých motorů	243
	Přehled zvláštních označení a příslušných jednotek	243
1.	Základní pojmy	245
2.	Výfuk	245
3.	Vyplachování spalovacího prostoru	247
4.	Plnění válce	248
5.	Práce přípravného oběhu	257

6.	Vliv dmýchadla přeplňovaného motoru na výměnu obsahu válce	258
7.	Využití energie výfukových plynů	262
7.1	Základní pojmy	262
7.2	Vliv provozních podmínek na rovnovážný stav motoru, turbíny a dmýchadla	271
7.2.1	Turbosoustrojí pneumaticky spojené s motorem	272
7.2.2	Turbína a dmýchadlo mechanicky spojené s motorem	279
7.2.3	Turbosoustrojí spojené s motorem pneumaticky. Jeden stupeň dmýchadla spojený s motorem mechanicky	280
	Literatura	281
V.	Kmity v potrubí	282
	Přehled zvláštních označení a příslušných jednotek	282
1.	Základní pojmy	284
2.	Součinitel odrazu a průzračnosti	287
3.	Stojaté vlny v potrubí	297
4.	Zdroje buďících kmitů	306
5.	Vynucené kmity a rezonance	313
6.	Výpočet kmitů vyvolaných pohybem pístu v plnicím potrubí	317
7.	Výpočet kmitů ve výfukovém potrubí	324
8.	Výpočet kmitů při vyplachování válce a spalovacího prostoru	328
8.1	Vyplachovací a výfukové potrubí dvoudobého motoru bez dmýchadla	328
8.2	Vyplachování spalovacího prostoru čtyřdobého motoru	329
8.3	Vyplachování dvoudobého motoru s dmýchadlem	330
9.	Kmitání plynu v trojrozměrném prostoru	330
10.	Přechodové jevy kmitání v potrubí	332
11.	Metoda charakteristik	335
11.1	Vlnová rovnice	335
11.2	Rovnice nestacionárního izentropického proudění	339
12.	Směrnice pro konstrukci potrubí	342
	Literatura	344
VI.	Charakteristiky spalovacího motoru	345
	Přehled zvláštních označení a příslušných jednotek	345
1.	Provozní oblasti	346
2.	Vlivy na výkon a točivý moment	352
3.	Základní charakteristiky	356
4.	Zvláštní charakteristiky	366
4.1	Výšková charakteristika	366
4.2	Univerzální charakteristika	368
4.3	Charakteristika motoru při volnoběhu	368
4.4	Charakteristika motoru v závislosti na libovolném činiteli	369
4.5	Přechodová charakteristika	370
VII.	Příprava směsi u benzínových motorů	371
	Přehled zvláštních označení a příslušných jednotek	371
1.	Karburace	373
1.1	Všeobecné požadavky	373
1.2	Průtok vzduchu a paliva karburátorem	379
1.3	Zařízení na změnu součinitele přebytku vzduchu	383
1.3.1	Přídavný vzduch	383
1.3.2	Přídavné palivo	384
1.3.3	Pneumatická korekce průtoku paliva	385
1.3.4	Výšková korekce směsi	387
1.4	Pomocná zařízení karburátoru	389
1.4.1	Spouštění a chod motoru naprázdno	389
1.4.2	Akcelerační zařízení	391
1.4.3	Obohacovací zařízení	392
1.4.4	Ochuzovací zařízení	393
1.4.5	Spořič běhu naprázdno	394
1.4.6	Vliv atmosférických podmínek	394
1.4.7	Vliv viskozity paliva	394
1.5	Rozprášení paliva	397

1.6	Odpařování paliva a vnitřní chlazení	401
2.	Vstřikování snadno odpařitelných paliv	407
3.	Spalovací prostory benzínových motorů	415
	Literatura	419
VIII.	Příprava směsi u naftových motorů	420
	Přehled zvláštních označení a příslušných jednotek	420
1.	Spalovací prostory naftových motorů	424
1.1	Základní pojmy	424
1.2	Spalovací prostory s přímým vstřikem	426
1.2.1	Zhodnocení	426
1.2.2	Pohyb vzduchu	430
1.2.2.1	Vliv tvaru spalovacího prostoru na rozprouzení vzduchu	430
1.2.2.2	Rozprouzení vzduchu úpravou plnicího kanálu a ventilu	445
1.2.2.3	Rozprouzení vzduchu vstřikem paliva	447
1.2.2.4	Rozprouzení vzduchu tlakovými vlnami při hoření	448
1.2.2.5	Proudění vzduchu působením přestupujícího tepla a tepla z hoření	455
1.2.2.6	Pohyb složek směsi plynů a par ve spalovacím prostoru	456
1.3	Spalovací prostory s tlakovou komůrkou	465
1.3.1	Zhodnocení	465
1.3.2	Pohyb vzduchu	472
1.4	Spalovací prostory s vírovou komůrkou	481
1.4.1	Zhodnocení	481
1.4.2	Pohyb vzduchu	483
1.5	Spalovací prostory se vzduchovou komůrkou	488
1.5.1	Zhodnocení	488
1.5.2	Pohyb vzduchu	489
1.6	Porovnání naftových motorů	490
2.	Rozprášení paliva	496
3.	Palivové ústrojí	510
3.1	Základní pojmy	510
3.2	Vstřikovací čerpadlo	511
3.2.1	Rozdělení vstřikovacích čerpadel podle regulace	511
3.2.2	Rozdělení vstřikovacích čerpadel podle uspořádání	516
3.2.3	Charakteristika vstřikovacího čerpadla	517
3.2.4	Přizpůsobení charakteristiky podmínkám provozu motoru	520
3.2.5	Dodávka paliva při volnoběhu	523
3.2.6	Zpoždění výstřiku	525
3.2.7	Základní směrnice pro konstrukci	527
3.3	Vstřikovací ventily	529
3.3.1	Rozdělení	529
3.3.2	Vstřik paliva v době průtahu vznícení	533
3.3.3	Zákon výstřiku paliva	538
3.3.4	Konec výstřiku	539
3.3.5	Základní směrnice pro konstrukci	542
4.	Proudění paliva ve výtlačném prostoru	543
4.1	Základní pojmy	543
4.2	Základní rovnice pro výpočet nestacionárního průtoku	544
4.3	Změny v průtoku paliva u vstřikovacího čerpadla	547
4.4	Změny v průtoku paliva u uzavřené trysky	550
4.5	Změny v průtoku paliva u otevřené trysky	554
4.6	Změny v průtoku paliva u polouzavřené trysky	554
4.7	Závěr	555
5.	Regulace výkonu motoru	555
5.1	Způsoby regulace	555
5.2	Regulátory	558
5.2.1	Základní pojmy	558
5.2.2	Regulátory omezovací	561
5.2.3	Regulátory výkonnostní	562
5.2.4	Současné ovládání několika motorů	565
5.2.5	Přesuvník vstřiku	567
	Literatura	568

IX.	Příprava směsi u ostatních druhů spalovacích motorů	569
1.	Plynové motory	569
1.1	Plynové motory se zážehovým zapalováním	569
1.2	Plynové motory se vznětovým zapalováním	573
1.3	Provedení plynových motorů	573
2.	Vozidlové motory na stlačený plyn	574
3.	Motory se zárovým zapalováním	576
	Literatura	577
X.	Zapálení a hoření paliva v motoru	578
	Přehled zvláštních označení a příslušných jednotek	578
1.	Základní pojmy	580
2.	Základní pojmy z termochemie	582
3.	Základní pojmy z chemické kinetiky	584
4.	Vývin tepla při reakci	590
4.1	Rychlostní konstanta	590
4.2	Kinetika řetězových reakcí	598
4.3	Hoření uhlovodíkových paliv	607
4.4	Spalování připravené směsi	613
4.5	Difúzní spalování	629
4.5.1	Základní pojmy	629
4.5.2	Příprava směsi difúzí	631
4.5.3	Vypařování kapalného paliva k tvoření směsi difúzí	638
4.5.4	Proudové schéma hoření paliva	648
4.5.4.1	Spalování palivového filmu	648
4.5.4.2	Spalování částic paliva v proudu paralelním a otáčivém	650
4.5.4.3	Spalování částic paliva v prostředí víru	651
4.5.5	Spalovací prostory s difúzním tvořením směsi	657
4.6	Spalování za nízkých a vysokých teplot	658
4.7	Podmínky pro spalování v naftových motorech	660
4.8	Podmínky pro spalování v benzínových motorech	673
	Literatura	676
XI.	Tabulková příloha	677
	Rejstřík	691